

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Подольак Андрій

Науковий керівник – доц. Конкульовський Володимир

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА

Технічний переклад виконується для поширення та використання специфічної інформації між людьми, котрі не володіють мовою оригіналу. У технічний переклад, зокрема у сфері будівництва, закладено логічний, колективний, формальний стиль, котрий вирізняється своєю точністю, безособовістю та беземоційністю, у порівнянні із іншими видами.

Практично-прагматичні аспекти використання будівельно-технічної та екологічної лексики англійської мови, а також виконання перекладу літератури на будівельну тематику, на нашу думку, є недостатньо дослідженими, а особливо на теренах України, що зумовлює актуальність роботи. Більше того, саме реалії сьогодення висвітлюють потребу в дослідженні літератури на зазначену тематику з метою впливу на розуміння процесу та якість виконання перекладу та актуалізації теми у майбутньому.

Проблематику науково-технічної літератури в цілому, а, на її рівні, й будівельної літератури зокрема, висвітлювали у своїх працях низка науковців, у тому числі Карабан В. І., Черноватий Л. М. та інші, однак постійний та, до того ж, швидкий розвиток мови та професійної лексики зумовлює модернізацію та створення нових науково-довідкових матеріалів. Серед проблематики технічного перекладу: потреба у поєднанні знань як іноземної мови, так і техніки.

Мета нашого дослідження полягає в дослідженні процесу використання будівельно-екологічної лексики та виконання технічного перекладу будівельної літератури.

У аналізованій нами літературі особливе місце займають матеріали (зокрема, тексти) із екстралінгвістичним значенням, котрі є більше орієнтовані на представників певної професійної групи (в нашому випадку, інженери-будівельники, або інженери-технологи, або інженери-конструктори тощо), ніж на носія певної мови.

Найтиповішою ознакою інженерно-будівельної, а й зрештою науково-технічної літератури в цілому, є наповнення матеріалу (тексту) термінами і термінологічними сполуками слів, а також насиченість у тексті скорочень та характерних лексичних конструкцій. Серед найважливіших вимог щодо належної адекватності перекладу – власне, вимоги із підбору перекладачами простих, не надто ускладнених синтаксичних конструкцій, котрі не відволікали б читача від матеріалу у письмовому мовленні. У випадку, якщо авторський стиль є нейтральним, до уваги береться не спосіб викладу, а саме об'єкт повідомлення [2, с. 57].

У інженерно-будівельній літературі чільне семантичне навантаження належить термінам, які займають провідне місце з-поміж інших слів, як службових, так і загальнолітературних. Зазначимо, що тексти із будівництва, реконструкції та технічного переоснащення в англійській мові вирізняються своєю складністю із конструктивної точки зору, відносно своєї синтаксичної структури, адже вони є багатими на дієприслівникові, інфінітивні та звороти із герундієм, а також виключно науково-літературні конструкції, котрі, відповідно, можуть не просто зробити розуміння матеріалу складнішим, а й утворити нові професійні виклики для перекладачів цих матеріалів [1, с. 82].

“Tying wires, edges and juncture between re-bar and concrete treating is sure to achieve the necessary layer thickness (in amount of approx. 0.110 g/ml)”;

“Оброблення в'язальних дротів, ребер та стиків між арматурою та бетоном неодмінно досягне необхідної товщини шару (у обсязі приблизно 0,110 г/мл)”;

“In case air temperature falls less than +5°C, top of the tank will be covered with sheet and, if it is necessary, heaters are to be installed in the tank providing optimum temperature for rehabilitation works”;

“У разі, якщо температура повітря впаде менше ніж +5°C, верхня частина резервуару буде покрита простиралом і, якщо це необхідно, в резервуарі будуть встановлені нагрівачі, забезпечуючи оптимальну температуру для реконструкції”.

Серед найпростіших прийомів виконання перекладу термінів –транскодування [4, с. 152]. Можемо зробити припущення, що цей прийом є радше винятком у практиці виконання власне технічного перекладу, у порівнянні із іншими галузями, проте цим і характеризується його потенціал в рамках дослідження такого типу літератури та матеріалів.

“The rehabilitation works for existing aero tanks, primary and secondary clarifiers are listed below”;

“Роботи із реконструкції існуючих аеротенків, первинних і вторинних відстійників перелічені нижче”;

“Work has been completed on cladding the frame of the iron removal station building with sandwich panels, pouring the floor in the filter station premises”;

“Завершені роботи з обшивки каркасу будівлі станції знезалізнення сендвіч панелями, заливки підлоги в приміщенні фільтрувальної станції”.

Щодо інших перекладацьких прийомів, насичені будівельно-технічними мовними матеріалами тексти можна проаналізувати за допомогою концепції про мотиви використання конкретизації, запропонованої В. Н. Комісаровим, яка у виокремленні цього філологічного прийому базується на наступних ознаках: випадок, у якому слову із більш загальним значенням в мові оригіналу можуть відповідати тільки слова із більш специфічним значенням в мові перекладу, випадок, у якому використання таких же загальних слів, як і в оригіналі, може виявитися неприйнятним для специфічного контексту в цільовій мові перекладу [5, с. 174].

Щодо зазначеної концепції конкретизації – можемо навести наступні приклади:

“The first electrons go into the lowest shells until these are filled; those added later go into higher shells”;

“Перші електрони залітають на найнижчі оболонки, поки ті не заповняться; а ті, що додаються пізніше – заповнюють вищі оболонки” [3, с. 302].

В додаток до цього, у ході виконання перекладу термінологічних запозичень також може використовуватись трансформація у вигляді емпатизації – підсилення значення слова, та нейтралізації – трансформації протилежної до емпатизації.

“The technological process re-calculation research has shown that applying the designed method for walls reconstruction and new elements construction shall greatly reduce any associated long-term effects”;

“Дослідження із перерахунку технологічного процесу показали, що застосування запроєктованого методу реконструкції стін та будівництва нових елементів має значно зменшити число будь-яких пов'язані з цим ускладнень” (нейтралізація);

“Many units share the structure and hardware makeup of the system that was already in use at other similar facilities”;

“Багато агрегатів мають аналогічну структуру та апаратне компоноване підґрунтя системи, що вже використовувались на інших подібних об'єктах” (емпатизація).

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що текст перекладу – це певне мовленнєве відтворення, співвіднесене із текстом оригіналу із урахуванням особливостей двох мов, а також односпрямований двофазний процес здійснення міжмовної та міжкультурної комунікації, у якому первинний текст піддається цілеспрямованому аналізу перекладачем, із використанням, зокрема, вищезгаданих способів та методів перекладу текстів такого типу. Крім того, у аналізованій нами літературі особливе місце займають матеріали із екстралінгвістичним значенням, котрі є більше орієнтовані на представників певної професійної групи, проте це не звужує потенціал дослідження, а навпаки збільшує інтерес до майбутньої роботи у цьому напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бархударов Л. С. Контекстне значення слова та переклад. – Київ, 1984. – 158 с.
2. Бархударов Л. С. Мова та переклад. Міжнародні відносини. – Київ, 1975. – 190 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. – Вінниця, 2004. – 576 с.
4. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової та технічної літератури на українську мову. Частина II. – Київ, 1997. – 250 с.
5. Комісаров В. Н. Теорія перекладу (лінгвістичні аспекти). – Київ, 1990. – 253 с.